

מאלפי זהב

אוצר הערות וחידושים קושיות וביאורים

לקט ענינים בפשט בהלכה ובאגדה על סדר הפרשה

פרשת קדושים

מדוע מה שלא יפסיד פרנסתו וכבודו וכו'
אינו נחשב סיפור 'לתועלת'

(פ"ט ט'109 טו) לא תלך רכיל בעמך.

הנה ברוב מצוות ואיסורי התורה, לא מצינו היתר של לתועלת. אך בלשה"ר באופן של לתועלת, בהתקיים כל ז' התנאים, שרי לספר הלשה"ר.

והטעם לזה, שבאופן זה כבר אינו בגדר לשה"ר. שכל האיסור של סיפור לשה"ר הוא מה שמספר הגנות כדי 'לחייב ולהרשיע את חבריו'. כמש"כ השע"ת (ש"ג או' רטו, ה' בח"ח בכ"מ).

אולם מצינו בח"ח (כלל א סעי' 10) דאסור לספר לשה"ר אפי' באופן שאם ימנע מלדבר, יאבד עי"ז פרנסתו וכבודו.

והקשו העולם, מדוע באופן שמספר כדי שלא להפסיד פרנסתו, ליכא להיתר של לתועלת. הא אינו מספר כדי להרשיע חבריו, אלא רק לתועלת פרנסתו.

ונראה דהחילוק ברור. דכל ההיתר של לשה"ר לתועלת, הוא רק כשהתועלת באה מעצם הסיפור, דאז כבר אי"ז בגדר של דיבור אסור, אלא בגדר של דיבור לתועלת. משא"כ הכא דאין התועלת באה ע"י עצם הסיפור. אלא אדרבה, מבקשים ממנו [אם כמפורש אם בעקיפין] לעשות מעשה עבירה, ולספר סיפור של לשה"ר. וע"י שיעשה המעשה עבירה, לא יפסיד פרנסתו. וזה ודאי אסור.

ויש להביא דמיון לזה, מהדין של עשה דוחה לא תעשה. דבודאי כל הדין של העדל"ת נאמר רק היכא שע"י האיסור מתקיימת המצוה. דאז אי"ז בגדר מעשה עבירה, אלא בגדר מעשה מצוה.

אבל היכא שאין חבריו מסכים לתת לו המצוה [מצה לאכול או שופר לתקוע וכו'], אלא א"כ יאכל חזיר או יעשה שאר איסורים, בזה פשוט דליכא עדל"ת. דהכא העבירה נעשית לשם עבירה, ועי"ז שעובר עבירה, מתאפשר לו לקיים המצוה. ודו"ק.

הוכח תוכיח את עמיתך ולא תשא עליו חטא. הביאו בשם החיד"א לפרש ע"פ הגמ' בשבת (נד ע"ב) דכל מי שאפשר לו למחות לאנשי ביתו ולא מיחה, נתפס על אנשי ביתו, באנשי עירו, נתפס על אנשי עירו, בכל העולם כולו, נתפס על כל העולם כולו. דכונת הפסוק שיוכיח את חבריו כדי שלא יתפס בחטא חבריו. והיינו ולא תשא עליו חטא, שלא תשא אתה חטא מחמתו.

האם אי הגעה לחתונה הוי לא תיקום

(109' יח) לא תקם - אמר לו השאילני מוגלך. אמר לו לאו. למחר אמר לו השאילני קרדומך. אמר לו איני משאילך כדרך שלא השאלתני, זו היא נקימה.

יש להסתפק, בדבר המצוי, שאדם אינו מגיע לחתונת חבריו, מחמת שחבירו לא הגיע לחתונה שלו. האם עובר בזה באיסור לא תיקום.

שמצד אחד יש לדון שאי"ז כנקמה. אלא מכיון שדרך העולם, שלא לטרוח להגיע לחתונה, כאשר אין הידידות חזקה כ"כ. ממילא במה שחבירו לא הגיע לחתונתו, גילה בדעתו שאין קשרי הידידות ביניהם חזקים כ"כ, עד כדי לטרוח להגיע לחתונה.

[והעירני ידידי ה"ה י"צ ליבוביץ שליט"א, דמצינו מעין זה בסוכה (נג ע"א) אם תבא אל ביתי אני אבא אל ביתך, אם אתה לא תבא אל ביתי אני לא אבא אל ביתך. ואף דקאי על הקב"ה. מ"מ חזינן דענין ההגעה אחד אל השני, תלוי ברמת הקשר. שהוא דבר הדדי].

אלא שא"כ, יש להסתפק במי שאינו משאל מגלו, אלא לידידיו הקרובים [מחמת חששו שישבר. רק שעבור ידידיו הקרובים, הוא מוכן לקחת סיכון. ובמשל לזמנינו, נדבר במקדחה ומברגה, אשר הם יקרי ערך]. ועתה אינו רוצה להשאיל לידידו מפאת שאף הוא לא השאל לו, וגילה בזה שאינם ידידים כ"כ. אטו גם בזה נימא, דהלא גילה בדעתו שאינו ידידו, וממילא אי"ז נקימה. הלא בודאי שלא נאמר כן. ואולי הא גופא נכלל ברצון התורה באיסור נקימה, שלא להמשיך להחליש את קשרי הידידות, אפי' אם חבריו התחיל בכך. וצ"ת.

ובס"ד נמצא בחשוקי חמד (יומא כג ע"א), שכתב הגר"י זילברשטיין שליט"א, דהדבר תלוי בכונתו. דאם נמנע מלהשתתף כדי לנקום הרי"ז בודאי איסור לא תיקום. אך באופן שהוא אדם עסוק, וכל מה שהיה טורח ומגיע לחתונה, היה רק כדי לא להיות כפוי טובה. א"כ עתה שאינו מגיע, אי"ז נקמה מתוך קפידא או טינא, אלא מתוך חוסר זמן. וממילא אין בזה איסור.

וכתב שחייב לבדוק ולחפש במעמקי לבו, שאין לו שום שמץ קפידא על שחבירו לא השתתף בשמחתו. ואם ימצא איזו שהיא קפידא, היא אסור לו להנמנע מלהשתתף בשמחתו. [ומבואר מדבריו דאם יש לו קפידא, עובר אע"פ שיש לו בזה כל מיני חשבונות וכו'. ומאידך, אם זה ענין של חשבון גרידא, ואין לו קפידא כלל, אינו עובר].

האם עובר באופן שמעדיף להשאיל לאחר

שמעתי להסתפק באופן שבאו שניים לשאול ממנו מגל, ואחד מהם הוא ירדו, ואילו השני לא השאל לו בעבר. ועתה הוא מעדיף את ירדו, מפאת שהשני לא השאל לו. אולם יודע בעצמו שאם רק השני היה בא, היה כופה עצמו להשאיל לו. האם עובר בזה על לאו דלא תיקום. [אמנם לכא' מצד לכוף את יצרו, יל"ד שיהא מחויב להשאיל לשונא. כדאשכחן בפריקה וטעינה (כ"מ לב ע"ב)].

ולענ"ד נראה פשוט דעובר בזה. דהא סו"ס נמנע לעשות לו טובה מחמת נקמה. ומה לי שבאופן שהיה מגיע לבדו, היה כופה עצמו ומוכן להשאיל לו.

אך באופן שיודע שאפי' אם השני לא היה נמנע בעבר מלהשאילו, ג"כ היה מעדיף את הראשון, מחמת שהראשון ירדו. נראה דאינו עובר. לפי שכל הטעם שאינו משאל לשני, אינו משום נקמה, אלא מטעם שיש לו רק כלי אחד, והוא מעדיף ליתנו לידידו.

היא, באופן שהעביר בניו למולך מלבד אחד, דחייב על כו"א. אך כשהעביר האחרון, נפטר על כולם. דכתיב מזרעו ולא כל זרעו. (סנהדרין סד ע"ב. אולם ע"ש תורה העביר, וברש"י. ועי' כס"מ פ"ו מעב"כ ה"ד).

(109'10) ואת הבהמה תהרגו – אם אדם חטא בהמה מה חטאה, אלא מפני שבאה לאדם תקלה על ידה, לפיכך אמר הכתוב תסקל. קל וחומר לאדם שיוודע להבחין בין טוב לרע וגורם רעה לחבירו לעבור עבירה. והוא כענין לפני עיור לא תיתן מכשול. ויל"ע א"כ מדוע אין הורגין הקטן (כדלעיל פס"ו), אע"פ שעל ידו נכשל הגדול. ויל"ע דחיי נפש חשובין טפי. ורק היכא דבא בתורת עונש, אלים על חיי נפש. אך בקטן שאין לו דעת, אין ממיתין אותו מפאת תקלה.

ובחרת בחיים'

רשימות מהנהגות ודברים שנשמעו מאדמו"ח מרן שה"ת זצ"ל

הדרת פנים ומראה של יהודי

הפעם נביא בע"ה מעניני הדרת פנים ומראה של יהודי. אשר כידוע מרן זצ"ל היה מעורר הרבה בענינים אלו, אשר אין רגילים לדבר עליהם. ואף הגדיל לעשות, וערך בחיבורו 'ארחות יושר' פרק שלם בנושא זה. ויש להאריך בזה הרבה. ונביא כאן מעט ממה שנזדמן.

איפוא הפייעס'

אמר לאחד איפא הפייעס', לא להתבייש בפייעס'.

הסתכל עלי זמן מה בהתבוננות, ואמר בחיך, למה חצי מהפייע' שלך בפנים וחצי בחוץ... (ארחות צהריים ניסן ע"ט).

אתה צריך זקן מכובד

נכנס יהודי מבוגר עם זקן לבן קצוץ, ואמר לו, יהודי כמוך צריך זקן מכובד. (למחרת יו"כ תש"ט).

נכנס אליו יהודי בשם וייס, וכשראה מרן את זקנו הלבן, אמר שהוא באמת וייס [לבן].

שהזקן לא יהא על הראש

כמה וכמה פעמים שהגיעו כאלה שהיה זקנם מגולח ובראשם בלורית, אמר מרן, שהזקן יהא מתחת הראש לא למעלה.

שיספרו אותך

הרבה פעמים שהגיעו מגודלי שער או אפ"י עם קוקו, ואמר, צריך לעשות לך תספורת, ולהשאיר פאות. [יש לציין שכאשר היו מגיעים לחלאקה, היה נזהר לא לגזור במקום שאולי יהיו הפאות].

אחד נכנס עם ילדו לבקש ברכה, והיה ניכר שלא הסתפר זמן מה. מרן זצ"ל בירכו, והוסיף, רק שיספרו אותך לכבוד שבת.

לא ילבש

הגיע אחד עם צמיד מתכת על היד, גער מרן זצ"ל, לא ילבש גבר שמלת אשה!!! ואח"כ כששקט מהתרגשותו, אמר לו, אתה יכול לקדש בזה אשה...

שיעשו לך כתונת

אמר לבעל שרוול קצר, צריך לעשות לך כתונת. [חולצה].

איפוא הציצית

שאל את אחד הנכדים הקטנים, איפוא הציצית שלך.

אשמח מאוד בהערות ותגובות [השגת הגליון] בפל' - 0533130380

וזהו ע"ד דברי הגר"ז שליט"א הנ"ל, דהכל תלוי אם כונתו לנקימה [מחמת הקפידא עליו], או שיש לו שיקולים אחרים. [רק יל"ע האם באופן שנשאר לו מעט קפידא, הרי"ז יהפך לאיסור נקימה. וכדמשמע מדבריו לגבי חתונה, דאע"פ שיש לו חשבון בזה, הקפידא הופכת את זה לנקמה].

והנה ספק אחר שמעתי להסתפק, באופן שהמשאיל עצמו משתמש בכלי כל הזמן. ועד היום היה מוכן להקריב ולוותר משימוש העצמי, ולהשאילו לפלוני. אך עתה שאותו פלוני לא השאילו, שוב אינו מוכן להקריב עבורו ולהשאילו על חשבון שימוש האישי.

ולכא'ו' כאן היה נראה קצת שאינו עובר, מפאת שאין לו שום חיוב להשאיל על חשבון עצמו. אך נראה טפי דאף באופן זה יעבור. דהא סו"ס הרי הוא מונע טובה בנקמה, ובלא שחבירו היה נמנע להשאיל לו, היה הוא עושה לו טובה זו. [נדע, דבכל שאילה הרי"ז מעט על חשבון עצמו, שכבר החפץ אינו שמור כ"כ כמו שהוא ברשותו]. וא"כ כל שנמנע מלהשאילו מחמת נקמה, נראה דעובר. ורק אם מאיזה טעם, כבר אינו חפץ להשאיל. ויודע שבלא"ה לא היה משאיל, אפי' אם אותו פלוני לא היה נמנע מלהשאילו. רק אז לא יעבור.

ובזה יל"ע בדבר המצוי שמלווים לאדם דבר מה, אפי' באופן שאין בזה חיוב ע"פ התורה. אך מחמת שאותו פלוני מתנהג ככפוי טובה, ואפי' אינו אומר תודה, רוצים להמנע מלהשאילו. דלכא'ו' יש בזה חשש לא תיקום, מצד מה שנמנעים מלהלוותו מפני כפיות הטובה שלו. ויש להתיישב בדבר.

(109'1) מפני שיבה תקום – יכול זקן אשמאי, תלמוד לומר זקן, אין זקן אלא שקנה חכמה. צ"ב היכן שנינו בכאן דאיירי בחכמה. והביא אאמור"ר שליט"א שבתורת חיים בסנהדרין (יד ע"א) מבאר, דלא מקרי קנין בעולם אלא חכמה, כדאמרינן בגמרא דעת קנית מה חסרת דעת חסרת מה קנית דדא קני מאי חסר דדא חסר מה קני, ופירש"י ז"ל מה מועיל לו כל מה שיקנה וכיון דזקן נוטריקון זה קנה ע"כ היינו חכמה דליכא קנין אלא חכמה.

חידה – כיצד יתכן, שכמה אנשים עברו עבירה, ואם עוד אחד יעבור את העבירה, עי"ז יפטר כולם מהעונש

(פ"כ 109'1) באיש – ולא בצבור, שאין כל הצבור נכרתין.

בשפ"ח הביא מהנחל"י לבאר, שאם כל הצבור נתנו מזרעם למולך, אין נכרתין. דאין לומר שאין כל הצבור בהכרת מחמת חטא היחיד, דהא מילתא דפשיטא היא, דהא אפילו משפחתו אינן בהכרת, ע"כ.

ויל"ע האם הכונה ב'ציבור' לרוב ציבור, וכענין טומאה הותרה בציבור לגבי קרבן פסח, וכדין עיר הנדחת, דתליא ברוב ציבור. ומה ש'ציבור' אינם נכרתים, היינו רוב ישראל. א"ד הכא בענין כל הציבור. וכמשמע מלשון רש"י שאין כל הציבור נכרתין. וממילא אם רובם נתנו ולא כולם, יהא להם כרת, דאין הציבור נכרת בכך, [דנשאר המיעוט].

ועב"פ זהו פתרון החידה הנ"ל. שבאופן שמחצה מהציבור נתנו מזרעם למולך, או כל הציבור חסר אחד, [תליא בצדדים הנ"ל], יהיו חייבין כרת. ואילו אם אח"כ עוד אחד העביר בנו למולך, [וישלים לרוב או ליכול], יפטר כולם.

ועד"ז, שמעתי לחוד, כיצד יתכן שאדם יעבור כו"כ פעמים עבירה שיש בה כרת. אך אם יעבור פעם נוספת, יפטר על הכל. והתשובה